

AZ EUSZ 2. CIKKE SZERINTI ÉRTÉKEK VÉDELME AZ EU-BAN

Az Európai Unió az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 2. cikkében rögzítettek alapján az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezen értékek tiszteletben tartásának biztosítása érdekében az EUSZ 7. cikke egy olyan uniós mechanizmusról rendelkezik, amelynek révén megállapítható és esetleg szankcionálható, hogy egy tagállam súlyosan és tartósan megsértette-e az uniós értékeket. A mechanizmus aktiválására a közelmúltban Lengyelország és Magyarország tekintetében került először sor. Az Unióra az Alapjogi Charta is kötelező, és az Unió elkötelezett az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményhez való csatlakozás mellett. Miután egyes tagállamokban az uniós értékeket fenyegető veszélyek jelentek meg, az uniós intézmények megerősítik a demokrácia gyengülésének megakadályozására, valamint a demokrácia, a jogállamiság, az alapvető jogok, az egyenlőség és a kisebbségek Unió-szerte történő védelmére irányuló eszköztárukat.

AZ ALAPVETŐ JOGOK BÍRÓI VÉDELMETŐL A SZERZŐDÉSEK EGYSÉGES SZERKEZETBE FOGLALÁSÁIG

Az Európai Közösséget (EK) (a mai Európai Uniót) eredetileg olyan nemzetközi közösségként hozták létre, amelynek tevékenysége elsősorban a gazdaságra irányult. Ezért nem mutatkozott igény az alapvető jogok tiszteletben tartására vonatkozó egyértelmű szabályokra., amelyeket a szerződésekben sokáig meg sem említettek; ezekre úgy tekintettek, mint amelyeket a tagállamok által aláírt, [az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. évi európai egyezmény](#) (EJEE) garantál.

Azonban amint az Európai Unió Bírósága (EUB) megerősítette a közvetlen hatás és az európai jog elsődlegessége elvét, ám nem volt hajlandó megvizsgálni a határozatoknak a tagállamok nemzeti és alkotmányjogával való összeegyeztethetőségét (az [1/58. sz. Stork-ügy](#); a [Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft 36., 37., 38–59. és 40–59. sz. egyesített ügyek](#)), bizonyos nemzeti bíróságok aggodalmukat fejezték ki az ilyen ítélezési gyakorlatnak az alkotmányos értékek – így az alapvető jogok – védelmére gyakorolt esetleges hatásával kapcsolatban. Ha az európai jog még a hazai alkotmányos joggal szemben is elsőbbséget élvez, lehetségessé válna, hogy az európai jog megsértse az alapjogokat. Ezen elméleti kockázat kezelése érdekében

1974-ben a német és az olasz alkotmánybíróság egy-egy olyan ítéletet hozott, amelyben kinyilvánították, hogy jogukban áll felülvizsgálni az európai jogszabályokat annak érdekében, hogy az alkotmányos jogoknak való megfelelésüket biztosítsák (Solange I; Frontini). Ez arra készítette az EUB-t, hogy ítélezési gyakorlatán keresztül megerősítse az alapvető jogok tiszteletben tartásának elvét, mivel kijelentette, hogy az alapvető jogok a Bíróság által védett közösségi jog általános elvei közé tartoznak ([29-69. sz. Stauder-ügy](#)). Ezek a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból ([11-70. sz. Internationale Handelsgesellschaft-ügy](#)) és az emberi jogok védelmére vonatkozó és a tagállamok által aláírt nemzetközi szerződésekből ([4-73. sz. Nold-ügy](#)) – az egyik ilyen az EJEE – ([36-75. sz. Rutili-ügy](#)) erednek.

Azzal, hogy EU hatáskörei az alapvető jogokra — például a bel- és igazságügyre, majd később a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló teljes körű térségre — közvetlen hatást gyakorló politikákra fokozatosan kiterjedtek, a szerződéseket úgy módosították, hogy az EU szorosan kötődjön az alapvető jogok védelméhez. A Maastrichti Szerződés az uniós jog általános elveiként hivatkozik az EJEE-re és a tagállamok közös alkotmányos hagyományaira, míg az Amszterdami Szerződés megerősítette azokat az európai „elveket”, amelyeken az EU alapul (a Lisszaboni Szerződésben az EUSZ 2. cikkében felsorolt „értékek”), és eljárást hozott létre a szerződésekben foglalt jogok felfüggesztésére azokban az esetekben, amikor valamely tagállam az alapvető jogokat súlyosan és tartósan megsérti. Az Alapjogi Charta kidolgozása és a Lisszaboni Szerződéssel történt együttes hatálybalépése az alapvető jogok Unión belüli védelmének biztosítását célzó kodifikációs folyamat legújabb fejleményei.

AZ EU CSATLAKOZÁSA AZ EMBERI JOGOK ÉS ALAPVETŐ SZABADSÁGOK VÉDELMEÉRŐL SZÓLÓ EURÓPAI EGYEZMÉNYHEZ

Mivel az EJEE az alapvető jogok európai védelmének legfőbb eszköze, amelyhez minden tagállam csatlakozott, az EK csatlakozása az EJEE-hez logikus megoldásnak tűnt arra, hogy az EK-t az alapvető jogokkal kapcsolatos kötelezettségeivel összekapcsolja. A Bizottság ismételten (1979-ben, 1990-ben és 1993-ban) javasolta, hogy az EK csatlakozzon az EJEE-hez. Az EUB-t felkérték az üggyel kapcsolatos vélemény kialakítására, és az 1996. évi [2/94. sz. véleményében](#) megállapította, hogy a szerződés nem rendelkezett hatáskörrel az EK számára arra vonatkozóan, hogy az emberi jogok tekintetében szabályokat fogadjon el, vagy hogy nemzetközi egyezményeket kössön ezen a területen, ami jogilag lehetlenné teszi a csatlakozást. A Lisszaboni Szerződés a 6. cikk (2) bekezdésének bevezetésével orvosolta ezt a helyzetet, kötelezővé téve az EU számára az EJEE-hez történő csatlakozást. Ez azt jelentette, hogy az EU-t – tagállamaihoz hasonlóan – az alapvető jogok tiszteletben tartása tekintetében egy EU-n kívüli és az alapvető jogok védelmére szakosodott jogi szerv, nevezetesen az Emberi Jogok Európai Unió Bírósága (EJEB) általi felülvizsgálatnak vetnék alá. Ez a csatlakozás lehetővé teszi az uniós polgárok, valamint az EU területén tartózkodó nem uniós országbeli állampolgárok számára is, hogy az EJEE rendelkezései alapján közvetlenül az EJEB előtt kifogásolják az EU által elfogadott jogi aktusokat ugyanolyan feltételek mellett, mint az EU tagállamai által létrehozott jogi aktusok esetében.

2010-ben, a Lisszaboni Szerződés hatálybalépését követően az EU tárgyalásokat kezdett az Európa Tanáccsal egy csatlakozási megállapodástervezetről, amelyet 2013. áprilisban véglegesítettek. 2013 júliusában a Bizottság felkérte az EUB-t, hogy határozzon a megállapodás szerződésekkel való összeegyeztethetőségéről. 2014. december 18-án az EUB elutasító véleményt adott ki, amelyben kijelentette, hogy a megállapodástervezet hátrányosan érintheti az uniós jog sajátos jellemzőit és autonómiáját ([2/13. sz. vélemény](#)). Az EUB által felvetett kérdések megoldására vonatkozó gondolkodási időszakot és megbeszéléseket követően az EU és az Európa Tanács 2019-ben újrakezdte a tárgyalásokat, amelyek folyamatban vannak.

AZ EU ALAPJOGI CHARTÁJA

Az Európai Bizottság által az EJEE-hez való csatlakozással az alapvető jogokkal való összhang biztosítása érdekében előirányzott „külső” ellenőrzési mechanizmussal párhuzamosan az Európai Bizottság szintjén egy „belső” ellenőrző mechanizmusra volt szükség, hogy lehetővé váljon az EUB általi előzetes és önálló bírósági felülvizsgálat. Ennek érdekében szükség volt arra, hogy az EU sajátos jogokkal rendelkezzen, és az Európai Tanács 1999. évi kölni ülésén döntés született egy, az Alapjogi Charta Tervezetét kidolgozó Konvent összehívásáról.

A Chartát 2000-ben, Nizzában hirdette ki ünnepélyesen a Parlament, a Tanács és a Bizottság. Miután módosították, 2007-ben újra kihirdették. A [Charta](#) azonban – az EUSZ 6. cikke (1) bekezdésének megfelelően – csak a Lisszaboni Szerződés 2009. december 1-jei elfogadása óta bír közvetlen hatállyal, és ezáltal kötelező erejű elsődleges jogforrássá vált.

A Charta – annak ellenére, hogy az EJEE-n és más európai és nemzetközi eszközökön alapul – különböző módokon volt innovatív, különösen mivel többek között a fogyatékosok, az életkor és a szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés tiltását, valamint az általa megerősített alapvető jogok között a dokumentumokhoz való hozzáférést, az adatvédelmet és a megfelelő ügyintézés foglalta magában.

A Charta hatálya ugyanakkor igen széles lehet, mivel az általa elismert jogok többsége „mindenkire” vonatkozik, függetlenül az állampolgárságtól vagy a jogállástól, ugyanakkor alkalmazását az 51. cikk az uniós intézményekre és szervekre korlátozza, illetve a tagállamokra abban az esetben, amikor az európai uniós jogot végrehajtják.

AZ EUSZ 7. IKKE, A BIZOTTSÁG JOGÁLLAMISÁGI KERETE ÉS MECHANIZMUSA

Az Amszterdami Szerződéssel új szankciós mechanizmust hoztak létre annak biztosítása érdekében, hogy az alapvető jogokat, valamint az egyéb olyan európai elveket és értékeket, mint a demokrácia, a jogállamiság, az egyenlőség és a kisebbségek védelme, a tagállamok az uniós hatáskörök által támasztott jogszabályi korlátokon túl tiszteletben tartsák. Ez azt jelentette, hogy az említett értékek „súlyos és tartós megsértése” esetén az EU-t hatáskörrel ruházta fel, hogy olyan területeken avatkozzon be, amelyek egyébként a tagállamok hatáskörébe tartoznak. Hasonló mechanizmust javasolt a Parlament is, első alkalommal az [1984-es uniós](#)

[szerződéstervezetben](#). A Nizzai Szerződés megelőző szakasszal egészítette ezt ki azokban az esetekben, ha egy tagállamban az uniós értékek „súlyos megsértésének egyértelmű veszélye” állna fenn. Ezen eljárás célja annak biztosítása volt, hogy az alapvető jogok védelme, valamint a demokrácia, a jogállamiság és a kisebbségek jogainak védelme – amint az az új tagállamok csatlakozására vonatkozó koppenhágai kritériumok között is szerepel – a csatlakozást követően is érvényes maradjon ugyanúgy, mint a többi tagállam esetében.

Az EUSZ 7. cikkének (1) bekezdése „megelőző szakaszt” irányoz elő, amely felhatalmazza a tagállamok egyharmadát, a Parlamentet és a Bizottságot egy olyan eljárás megindítására, amelyben a Tanács négyötödös többséggel megállapíthatja az EUSZ 2. cikkében rögzített uniós értékek – amelyek magukban foglalják az emberi jogok, az emberi méltóság, a szabadság és az egyenlőség, valamint a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak tiszteletben tartását – valamely tagállamban történő súlyos megsértése egyértelmű veszélyének fennállását. Mielőtt ilyen megállapításra kerülne sor, a szóban forgó tagállamot meg kell hallgatni, ajánlásokat lehet tenni számára, a Parlamentnek pedig a leadott szavazatok kétharmados, és tagjainak abszolút többségével kell egyetértését adnia (az EUMSZ 354. cikkének (4) bekezdése). E megelőző jellegű eljárást a Bizottság első ízben 2017. december 20-án Lengyelországgal, a Parlament pedig 2018. szeptember 12-én Magyarországgal kapcsolatban aktiválta, de a Tanács továbbra is blokkolja, ahol néhány meghallgatásra sor került, de nem fogadtak el ajánlást- és megállapításokat sem. A Parlamentet továbbá megfosztották attól a jogtól, hogy a Tanács – többek között Magyarországról folytatott – meghallgatásain ismertesse álláspontját, függetlenül az eljárás kezdeményezőjeként betöltött szerepétől.

Az EUSZ 7. cikkének (2) és (3) bekezdése előírja, hogy „az uniós értékek súlyos és tartós megsértése” esetén a Bizottság vagy a tagállamok egyharmada (nem a Parlament) „szankciós mechanizmust” aktiválhat, miután felkérte az érintett tagállamot észrevételeinek megnyújtására. Az Európai Tanács miután megszerezte a Parlament megelőző mechanizmusával azonos többségét élvező egyetértését, egyhangúlag meghatározza a jogsértés fennállását. A Tanács – ez alkalommal minősített többséggel eljárva – úgy is határozhat, hogy felfüggeszti a szóban forgó tagállam egyes tagsági jogait, beleértve a szavazati jogokat a Tanácsban. A Tanács – ismét minősített többséggel eljárva – a szankciók módosításáról vagy hatályon kívül helyezéséről is határozhat. Az érintett tagállam nem vesz részt a Tanácsban vagy az Európai Tanácsban folyó szavazásban. A szankciók meghatározása és elfogadása továbbra is nehezen valósítható meg az egyhangúságra vonatkozó követelmény miatt, amit az is bizonyít, hogy Magyarország és Lengyelország kormánya bejelentette, hogy meg fogja vétózni a másik tagállamot érintő ilyen határozatokat.

Az uniós jog hatályán kívül eső helyzetek kezelésére szolgáló, az EUSZ 7. cikke szerinti eljárások politikai szempontból nehéz aktiválása és az uniós jog hatálya alá tartozó különleges helyzetekben alkalmazott, korlátozott hatású kötelezettségszegési eljárások közötti szakadék áthidalására a Bizottság 2014-ben elindította [a jogállamiság megerősítésére irányuló uniós keretet](#). E keret célja a jogállamiság hatékony és következetes védelmének biztosítása volt, ami előfeltétele annak, hogy az alapvető jogok és a demokrácia rendszerszintű fenyegetése esetén biztosítva legyen e jogok

tiszteletben tartása. Célja az EUSZ 7. cikkének megelőzése és kiegészítése, és három szakaszt irányoz elő: a Bizottság értékelése, azaz a Bizottság és a tagállam közötti strukturált párbeszéd, amelyet szükség esetén egy jogállamiságra vonatkozó vélemény követ; a Bizottság jogállamiságra vonatkozó ajánlása; és az ajánlás tagállam általi nyomon követése. Ezt a jogállamisági keretet 2016-ban alkalmazták Lengyelországra, majd a sikertelenség miatt 2017. december 20-án a Bizottság hozott [határozatot](#) a 7. cikk szerinti eljárás megindításáról.

2019 júliusában a Bizottság „[Az Unión belüli jogállamiság megerősítése – Intézkedési terv](#)” című közleményében további előrelépést tett, és elindította a jogállamisági mechanizmust, amely az intézményközi párbeszéd alapját képező, a jogállamisággal kapcsolatos tagállami helyzetet nyomon követő éves jogállamisági jelentésből áll. Az első ilyen [jelentést](#) 27 országfejezettel egyetemben 2020 szeptemberében tették közzé, amely az igazságszolgáltatási rendszerről (és különösen annak függetlenségéről, minőségéről és hatékonyságáról), a korrupcióellenes keretről (jogi és intézményi felépítés, megelőzés, elnyomó intézkedések), a médiapluralizmusról (szabályozó testületek, a tulajdonosi szerkezet átláthatósága és kormányzati beavatkozás, újságírók védelme), valamint a fékekkel és ellensúlyokkal kapcsolatos egyéb intézményi kérdésekről (jogalkotási folyamat, független hatóságok, hozzáférhetőség, bírósági felülvizsgálat, civil társadalmi szervezetek) szól. A jelentés jelentősen megerősíti az uniós nyomon követést azáltal, hogy az uniós igazságügyi eredménytáblához és más nyomonkövetési és jelentéstételi eszközökhöz képest nemcsak a polgári, hanem a büntető- és közigazgatási igazságszolgáltatásra is kiterjed, és foglalkozik az igazságszolgáltatás függetlenségével, a korrupcióval, a médiapluralizmussal, a hatalmi ágak szétválasztásával és a civil társadalom mozgásterével, az információgyűjtés és a tagállamokkal folytatott párbeszéd biztosítása érdekében a nemzeti kapcsolattartó pontok hálózatának létrehozásával, valamint az érdekelt felekkel, többek között az Európa Tanács szerveivel, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezettel, a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezettel, az igazságügyi hálózatokkal és a nem kormányzati szervezetekkel folytatott párbeszéd fenntartásával. A 2022 júliusában közzétett [harmadik éves jelentés](#) az egyes tagállamoknak címzett ajánlásokat is tartalmazott, amelyek nyomon követését a jogállamiságról szóló következő éves jelentésekben kell megvizsgálni.

AZ UNIÓS ÉRTÉKEK VÉDELME T SZOLGÁLÓ EGYÉB UNIÓS ESZKÖZÖK

Az EU az uniós értékek védelmét célzó egyéb eszközökkel is rendelkezik.

Új jogalkotási kezdeményezés előterjesztésekor a Bizottság – hatásvizsgálat keretében – az alapvető jogoknak való megfeleléssel foglalkozik, amelyet ezt követően a Tanács és a Parlament is megvizsgál.

A Bizottság továbbá [éves jelentést tesz közzé az Alapjogi Charta alkalmazásáról](#), amellyel kapcsolatban a Tanács következtetéseket fogad el, és amelyet a Parlament az alapvető jogok EU-ban tapasztalható helyzetéről szóló éves jelentése keretében vizsgál és vitat meg. 2020 decemberében a Bizottság [az Alapjogi Charta EU-n](#)

[belüli alkalmazásának megerősítésére irányuló új uniós stratégiát](#) indított, többek között az uniós alapok tekintetében [a közös rendelkezésekről szóló, 2021. évi rendeletben](#) bevezetett „előfeltétel” révén. A Lengyelországnak és Magyarországnak szánt kohéziós alapokat ezen az alapon nem folyósították.

A jogállamiság előmozdítása és védelme érdekében 2014 óta a Tanács is éves párbeszédet folytat a tagállamok között a Tanácson belül, évről évre más témára összpontosítva. 2020 második félévétől kezdődően a Tanács úgy határozott, hogy a Bizottság jogállamisági jelentése alapján minden félévben öt tagállamban vizsgálja meg a jogállamiság helyzetét.

Továbbá az európai szemeszter keretében az uniós értékekkel kapcsolatos kérdéseket nyomon követik, amelyek országspecifikus ajánlások tárgyát is képezhetik. Az érintett területek közé tartoznak az igazságszolgáltatási rendszerek (az igazságügyi eredménytábla alapján), valamint a fogyatékosok, a szociális jogok és a polgárok jogai (a szervezett bűnözés és a korrupció elleni védelemhez kapcsolódóan).

Bulgária és Románia az együttműködési és ellenőrzési mechanizmus hatálya alá is tartozik, amely az uniós értékekkel kapcsolatos elemeket tartalmazza.

A jogsértési eljárások fontos eszközök az uniós értékek Unión belüli megsértésének szankcionálására, és az EUB tovább alakítja az ezzel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatát. Jogsértési eljárások olyan esetekben indíthatók el, amikor valamely nemzeti jogszabály nem felel meg az uniós jogoknak és az uniós értékeknek, illetve egyedi és kivételes esetekben is (mivel a 7. cikk azokra a helyzetekre is vonatkozik, amelyek nem tartoznak az uniós jog hatálya alá, és amelyekben az alapvető jogok megsértésére rendszeresen és folyamatosan kerül sor), és az EUB pénzbüntetést szabhat ki a végzések és ítéletek betartásának elmulasztása miatt.

A 2007-ben, Bécsben létrehozott [Európai Unió Alapjogi Ügynöksége \(FRA\)](#) fontos szerepet játszik az alapvető jogok uniós helyzetének nyomon követésében. Az FRA feladata az alapvető jogokkal kapcsolatos információk és adatok összegyűjtése, elemzése, terjesztése és értékelése. Emellett kutatást és tudományos felméréseket végez, valamint az alapvető jogokról éves és tematikus jelentéseket tesz közzé.

A Bizottság emellett „Az egyenlőség Uniója” átfogó koncepció keretében a nemek közötti egyenlőség előmozdítására, a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak, a rasszizmus, a gyűlöletbeszéd, a gyűlölet-bűncselekmények és az antiszemitizmus elleni küzdelemre, valamint az LMBTIQ-személyek, a fogyatékosokkal élő személyek, a romák, a fogyatékosokkal élő személyek és a gyermekek jogainak védelmére irányuló konkrét stratégiák, javaslatok és fellépések révén erősíti az – EUSZ 2. cikkének két pillérét jelentő – egyenlőséget és a kisebbségek védelmét. A Bizottság – a Parlament és 15 tagállam támogatásával – nemrégiben az EUB elé idézte Magyarországot többek között az EUSZ 2. cikkét sértő [LMBTIQ-ellenes törvény](#) miatt. Emellett irányelveket is javasolt az [egyenlőség előmozdításával foglalkozó szervek](#) közös normák révén történő megerősítésére.

A Magyarország és Lengyelország vétője miatti blokkolást követően az Európai Tanács 2020. december 10–11-i ülésén végül megállapodásra jutottak az [uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerről szóló rendeletről](#). A rendelettel lehetővé válik az uniós költségvetés védelme, amennyiben megállapítást nyer, hogy a

jogállamiság elveinek valamely tagállamban történő megsértése kellően közvetlenül érinti az Unió költségvetésével való hatékony és eredményes pénzgazdálkodást vagy az Unió pénzügyi érdekeinek védelmét, vagy ennek a kockázata komolyan fennáll. A magyar és a lengyel kormány által a rendelettel szemben benyújtott keresetet [az EUB elutasította](#), ami megnyitotta az utat a Bizottság és a Tanács számára a [Magyarországgal](#) szembeni mechanizmus elindítására, ami 6,3 milliárd euró felfüggesztéséhez vezetett.

A Bizottság jelenleg több tagállam kormányával is megvitatja a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz nemzeti terveinek végrehajtását, és nyomon követi, hogy a tagállamok teljesítik-e a megállapodott mérföldköveket és célokat, amelyek a források kifizetésének előfeltételei. Ezek célja a Tanács által elfogadott [európai szemeszter országspecifikus ajánlásaiban](#), a Bizottság által kiadott jogállamisági jelentésekben és kapcsolódó ajánlásokban, valamint a Lengyelországgal és Magyarországgal szemben a 7. cikk szerinti eljárásokban feltárt kihívások kezelése.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Az Európai Parlament mindig is támogatta az alapvető jogok fokozott védelmét és tiszteletben tartását. Már 1977-ben a Parlament, a Tanács és a Bizottság [közös nyilatkozatot fogadott el az alapvető jogokról](#), amelyben mindhárom intézmény elkötelezte magát amellett, hogy hatáskörük gyakorlása során biztosítják az alapvető jogok védelmét. 1979-ben a Parlament állásfoglalást fogadott el, amely javasolta, hogy az Európai Közösség csatlakozzon az emberi jogok európai egyezményéhez.

Az [Európai Uniót létrehozó szerződés Parlament által javasolt 1984-es tervezete](#) kijelentette, hogy az Uniónak védelmeznie kell az egyéni méltóságot és joghatósága alatt mindenki számára biztosítania kell az alapvető jogokat és szabadságokat, amelyek a nemzeti alkotmányok és az EJEE közös elveiben gyökereznek. Ezenkívül tervbe vette az Unió csatlakozását az EJEE-hez. [1989. április 12-i állásfoglalásában](#) a Parlament kihirdette az alapvető jogokról és szabadságokról szóló nyilatkozat elfogadását.

A Parlament 1993 óta az alapvető jogok uniós helyzetéről minden évben vitát tart és állásfoglalást fogad el az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság jelentése alapján. Emellett egyre több olyan állásfoglalást fogadott el, amelyek az EUSZ 2. cikkében említett értékek tagállamokon belüli védelmét érintő egyedi kérdésekkel foglalkoztak.

A Parlament mindig is támogatta az EU-t abban, hogy teremtsen meg saját alapjogi törvényeit, és felszólított az Alapjogi Charta kötelező erejűvé tételére. Ezt 2009-ben végül a Lisszaboni Szerződéssel sikerült elérni.

A Parlament a közelmúltban több alkalommal is komoly aggodalmát fejezte ki az EUSZ 2. cikkében meghatározott normák fokozatos erodálódása miatt egyes tagállamokban. A probléma megoldására a Parlament a közelmúltban számos javaslatot tett nemcsak az alapvető jogok, hanem a demokrácia és a jogállamiság, valamint tágabb értelemben az EUSZ 2. cikkében említett valamennyi uniós érték védelmének megerősítésére az EU-ban azáltal, hogy új mechanizmusokat és eljárásokat javasol a meglévő hiányosságok megszüntetésére. A Parlament 2012 óta több állásfoglalásban kérte

egy koppenhágai bizottság létrehozását, valamint egy európai alapjogi szakpolitikai ciklus, egy korai előrejelző mechanizmus, a befagyasztási eljárás elindítását és az FRA megerősítését.

A tárgyban 2016-ban elfogadott állásfoglalásában a Parlament megerősítette korábbi javaslatait, és kérte, hogy a Bizottság intézményközi megállapodást nyújtson be [a demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogokkal foglalkozó uniós mechanizmus](#) létrehozására, amely egy, a Bizottsággal és a Tanáccsal kötött uniós paktumon alapulna. Ez magában foglalna egy, a Bizottság és egy szakértői testület által készített, az uniós értékek Unión belüli tiszteletben tartását nyomon követő jelentésen alapuló éves szakpolitikai ciklust, amelyet parlamenti vita követ, és amelyet a kockázatok vagy jogsértések kezelésére szolgáló intézkedések kísérne^[1]. A Parlament felszólított továbbá az EU-nak az EJEE-hez való csatlakozására vonatkozó új megállapodás-tervezetre, valamint a szerződés olyan módosításaira, mint az Alapjogi Charta 51. cikkének eltörlése, és a Chartának az Unió alapjogi jogszabályává való átalakítása, valamint az egyenlőségre és a megkülönböztetésmentességre vonatkozó egyhangúsági követelmény megszüntetése. Egy [2020-as állásfoglalásában](#) a Parlament javaslatot tett az uniós értékek megerősítéséről szóló intézményközi megállapodásra, amely a korábbi javaslatokat kidolgozná, illetve létrehozná a sürgős jelentések és egy intézményközi munkacsoport létrehozásának lehetőségét. Egy [2021-es állásfoglalásában](#) a Parlament arra is felszólította a Bizottságot, hogy a jogállamiságról szóló éves jelentését terjessze ki az EUSZ 2. cikkében említett valamennyi értékre, és foglaljon bele országspecifikus ajánlásokat.

2018-ban a Parlament állásfoglalást fogadott el, amelyben üdvözölte a [Lengyelországban](#) fennálló helyzetre vonatkozóan az EUSZ 7. cikke (1) bekezdésének alkalmazásáról szóló bizottsági határozatot, valamint az EUSZ 7. cikke (1) bekezdése szerinti eljárás [Magyarországgal](#) kapcsolatos megindításáról is állásfoglalást fogadott el, indokolással ellátott javaslatot nyújtva be a Tanácshoz, amelyben felkérte a Tanácsot arra, hogy határozza meg, fennáll-e az EUSZ 2. cikkében említett értékek súlyos megsértésének egyértelmű veszélye, és hogy e tekintetben megfelelő ajánlásokat fogalmazzon meg Magyarország számára^[2]. A Parlament 2020-ban és 2022-ben állásfoglalásokat fogadott el [Lengyelországról](#) és [Magyarországról](#), amelyek kiterjesztették az EUSZ 7. cikkének (1) bekezdése szerinti eljárás keretében megvizsgálandó aggályok körét. [Felszólította](#) továbbá a Bizottságot, hogy minden rendelkezésre álló eszközt – többek között a jogállamiságra vonatkozó feltételrendszerről szóló rendeletet – használjon fel az EUSZ 2. cikkében említett értékek Magyarország és Lengyelország általi megsértésének kezelésére.

Daphne Caruana Galizia (máltai újságíró), valamint Ján Kuciak és menyasszonyának (szlovákiai újságírók) meggyilkolását követően, valamint az EUSZ 2. cikke szerinti értékek tekintetében a parlamenti nyomon követés és fellépés megerősítése

[1]A Bizottság 2019-es közleményében átvette a Parlament számos javaslatát (intézményközi ciklus létrehozása éves jelentéstétellel, a tagállamok jogállamisággal és kapcsolódó kérdésekkel kapcsolatos nyomon követése), de nem vette át azokat, amelyek az EUSZ 2. cikkének egészére vonatkoznak (nemcsak jogállamiság, hanem demokrácia, alapvető jogok, egyenlőség és kisebbségek), létrehozott egy független szakértőkből álló bizottságot, egy ciklussal kapcsolatos intézményközi megállapodást, országspecifikus ajánlásokat adott ki és újból elindította a korrupcióellenes jelentések közzétételét.

[2]A Parlament előző ciklusban végzett, alapvető jogokkal kapcsolatos tevékenységeiről szóló további információk itt találhatóak: [„Az alapvető jogok védelme az EU-ban: az Európai Parlament által a 2014–2019 ciklus során elért eredmények és a jövőbeli kihívások”](#).

érdekében az [Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság](#) létrehozta a [demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogokkal foglalkozó nyomonkövetési csoportot](#). A csoport feladata, hogy az Unióban megjelenő uniós értékeket fenyegető veszélyekkel foglalkozzon, és intézkedési javaslatokat terjesszen az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság elé.

Ottavio Marzocchi
04/2023

